

Briuselis, 2026 m. balandžio 9 d.
(OR. en)

7982/26

AGRI 245
AGRIFIN 74
FORETS 49
PROCIV 70
ENV 317

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Strateginė žemės ūkio ir tvarios miškotvarkos svarba stiprinant gamtos gaisrų rizikos prevenciją ir atsparumą jiems – Komisijos informacija – Pasikeitimas nuomonėmis

Komisijos komunikate dėl *integruoto gamtos gaisrų rizikos valdymo* (dok. 7652/26) aptariami viso rizikos valdymo ciklo (prevencijos, pasirengimo, reagavimo ir atkūrimo) ekologiniai, ekonominiai, kultūriniai ir socialiniai aspektai. Jis parengtas reaguojant į tai, kad reikia skubiai imtis veiksmų gamtos gaisrų rizikos valdymo srityje, įtraukiant visas politikos sritis ir subjektus, kad mažinant gamtos gaisrų riziką būtų laikomasi bendro požiūrio. Jis grindžiamas konsultacijomis su ES institucijomis ir įstaigomis, valstybėmis narėmis, ekspertais, suinteresuotaisiais subjektais bei akademinė bendruomene ir juo siekiama stiprinti bendradarbiavimą su jais, kad būtų sprendžiamos didėjančios gamtos gaisrų rizikos problemos.

Gamtos gaisrų mastas, dažnumas ir destruktivumas Europos Sąjungoje vis didėja ir kelia reikšmingą tarpsektorinę riziką. Remiantis 2025 m. gamtos gaisrų sezono duomenimis, ES išdegė daugiau kaip 1 mln. hektarų, t. y. už Kipro teritoriją didesnis plotas. Tai didžiausia istorijoje nuo gamtos gaisrų nukentėjusi ES teritorija. Per ketverius iš pastarųjų penkerių metų išdegę plotai viršijo istorinį vidurkį; taip pat didėjo gaisrų intensyvumas. Gamtos gaisrai jau kyla ne tik pietinėje Europos dalyje, bet ir centriniuose, šiauriniuose ir rytiniuose žemyno regionuose. Ši tendencija turi įvairių pasekmių, įskaitant žmonių žūtis, žalą ekosistemoms, prastesnę oro kokybę, dirvožemio degradaciją, eroziją, biologinės įvairovės nykimą ir neigiamą poveikį žemės ūkiui, miškininkystei ir infrastruktūrai. Apskaičiuota, kad per metus gamtos gaisrų padaroma ekonominė žala ES siekia apie 2,5 mlrd. EUR.

Vienas iš pagrindinių dažnesnių karščio bangų, sausrų ir aukštos temperatūros katalizatorių yra klimato kaita, dėl kurios susidaro palankios sąlygos kilti ir plisti gamtos gaisrams. Dėl žemės naudojimo keitimo, natūralių ekosistemų degradacijos, kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimo ir tradicinės praktikos atsisakymo padidėjo organinės biomasės kaupimasis. Tuo pat metu gamtos gaisrų rizika padidėjo dėl miestų plėtimosi į miškingus plotus. Apie 96 % gamtos gaisrų kyla dėl žmogaus veiklos, todėl ji yra pagrindinė jų priežastis. Gamtos gaisrus paprastai sukelia su infrastruktūra susijusios kibirkštys arba tyčiniai veiksmai.

Organinės biomasės kaupimasis dėl netvarkomos augmenijos didina didelių gamtos gaisrų tikimybę. Todėl itin svarbų vaidmenį užkertant kelią miškų gaisrams atlieka ūkininkai, miškininkai ir kaimo bendruomenės. Norint mažinti gamtos gaisrų intensyvumą ir stabdyti gaisrų plitimą, svarbu, kad būtų laikomasi aktyvios ir tvarios žemėtvarkos praktikos, pavyzdžiui, ganymo, miškų retinimo, rūšių įvairinimo ir įvairesnių kraštovaizdžių formavimo skatinimo praktikos.

ES teikia finansavimą prevencijos, pasirengimo, reagavimo ir atkūrimo veiklai. Norint užtikrinti efektyvumą, reikia geriau stebėti, kaip šios lėšos naudojamos, ir naudoti jas strategiškai.

Žemėtvarka pagrįsta gamtos gaisrų prevencija ir atkūrimas po jų remiami įgyvendinant bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP). Šiuo metu turimas priemonės, be kita ko, skirtas miškams ir žemės ūkio paskirties žemei atkurti po gaivalinių nelaimių, siūloma toliau taikyti ir 2028–2034 m. programavimo laikotarpiu. Atsparumą gaisrams padeda užtikrinti ir kitos priemonės, pavyzdžiui, gamtos atkūrimas, be kita ko, šlapynėse ir miško plotuose, nes jomis gerinama atitinkamų ekosistemų būklė ir mažinamas sausrų poveikis.

Pagrindinė atsakomybė už gamtos gaisrų valdymą tenka valstybėms narėms, taip pat regionų valdžios institucijoms ir žemėtvarkininkams, o ES remia šią veiklą skirdama finansavimą, teikdama duomenis ir užtikrindama dalijimąsi žiniomis.

Esami iššūkiai, trukdantys užtikrinti mūsų gamtos gaisrų prevencijos politikos efektyvumą, yra, be kita ko, duomenų nenuoseklumas, pasenę pavojingumo žemėlapiai, neoptimalus kintančių gaisro charakteristikų modeliavimas ir ribotas tarpvalstybinių ir kelių rūšių rizikos vertinimų integravimas.

Tuo tikslu jau galima naudotis stebėsenos ir ankstyvojo perspėjimo paslaugoms skirtomis ES priemonėmis, pavyzdžiui, „Copernicus“ ir Europos miškų gaisrų informacijos sistema (EFIS), o valstybės narės skatinamos sistemingai jomis naudotis, kad būtų galima geriau valdyti gamtos gaisrų riziką ir nuspręsti, kuriems projektams reikia finansavimo. Komisija siekia sustiprinti šias priemones ir parengti ES lygmens standartizuotą rizikos modeliavimą. Valstybės narės raginamos skatinti naudotis su žemėtvarka pagrįstomis gamtos gaisrų prevencijos priemonėmis ir tobulinti ankstyvojo perspėjimo sistemas, gaisrų stebėseną, gaisro charakteristikų modeliavimą, rizikos vertinimą ir didelės skiriamosios gebos duomenų naudojimą priimanant sprendimus.

Kadangi daug gamtos gaisrų kyla dėl žmogaus veiklos, itin svarbu keisti elgseną. Prevencijos pastangoms gali būti naudinga prieiga prie informacijos apie riziką ir tikslinė komunikacija. Pasirengimo priemonės apima evakuacijos planavimą, bendruomenės įtraukimą ir švietimą.

Kai kuriuose regionuose trūksta pakankamai parengto personalo ir įrangos. Ugniagesiams reikia tinkamų apsaugos priemonių, mokymo ir paramos. ES ragina imtis reagavimo priemonių naudojantis Sąjungos civilinės saugos mechanizmu, įskaitant išankstinį ugniagesių išdėstymą ir bendro gaisrų gesinimo orlaivių parko kūrimą („resceEU“). Daugiausia papildomų pastangų skiriama sąveikumo, mokymo ir analitinių pajėgumų gerinimui.

Pirmininkaujantis Kipras pripažįsta, kad šiuo klausimu reikia imtis tolesnių veiksmų, ir, atsižvelgdamas į Komisijos komunikatą dėl *integruoto gamtos gaisrų rizikos valdymo*, siekia palengvinti darbą, susijusį su rekomendacija dėl integruoto gamtos gaisrų valdymo, apie kurią Komisija paskelbė minėtame komunikate. Kadangi rekomendacijos turinys yra kompleksinis, ji bus aptariama Bendrųjų reikalų taryboje. Be to, atsižvelgdama į tai, kad svarbu stiprinti prevencijos, pasirengimo, reagavimo ir atkūrimo sąsajas, taip pat į ES ir valstybių narių veiksmais teikiamą paramą veiksmingam įgyvendinimui, pirmininkaujanti valstybė narė prašo ministrų pasikeisti nuomonėmis toliau išdėstytais klausimais, kad būtų prisidėta prie šio proceso:

- *Kaip bendra žemės ūkio politika (BŽŪP), derinama su kitomis ES priemonėmis, gali būti geriau padedama ūkininkams, miškininkams ir kaimo vietovėse užkirsti kelią gamtos gaisrams ir valdyti jų riziką, be kita ko, stiprinant paskatas žemėtvarkos praktikai, kuria mažinamas organinės biomasės kaupimasis ir didinamas kraštovaizdžio atsparumas? Kaip būtų galima labiau padidinti šią paramą teikiant papildomą viešąjį ir privatųjį finansavimą ne tik pagal BŽŪP sistemą?*
- *Atsižvelgiant į tai, kad visoje Europoje gamtos gaisrai yra vis intensyvesni ir dažnesni, kaip būtų galima paskatinti tvarią miškotvarką ir sustiprinti atkūrimo pastangas, o gamtos gaisrų rizikos prevenciją geriau integruoti į nacionalinę miškų politiką, atkūrimo planus ir žemėtvarką, visų pirma laukinės gamtos ir miestų sąlyčio teritorijose ir teritorijose, kuriose yra apleistos žemės, kad būtų didinamas atsparumas ir apsaugomos kaimo bendruomenės bei ekosistemos?*